

Ikääntyneiden Hyvinvointisuunnitelma 2026–2029

*Osallisuus ja aktiivinen kansalaisuus luovat hyvinvointia,
avoimuutta ja turvallisuutta.*

*Merkitykselliseksi elämänsä kokeva ihminen tuntee
vastuuta myös toisista ja ympäristöstään, sekä arvostaa
terveyttään ja huolehtii siitä.*

(Kansallinen ikäohjelma vuoteen 2030.)

1. Kunnat hyvinvoinnin ja terveyden edistäjinä

Kunnilla on yhdessä hyvinvointialueiden kanssa jaettu vastuu asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä. Kunnan on laadittava suunnitelma toimenpiteistään ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi osana sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6 §:n 3 momentissa tarkoitettua hyvinvointikertomusta ja suunnitelmaa. Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemiseksi 4 §, sekä ikääntyneen sosiaali- ja terveyspalveluista 5 §, velvoittavat ja ohjaavat kuntia edistämään ikääntyneen väestön hyvinvointia, terveyttä ja osallisuutta sekä tukemaan kotona asuvan ikääntyneen toimintakykyä ja parantamaan ikääntyneiden palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta. ⁱ

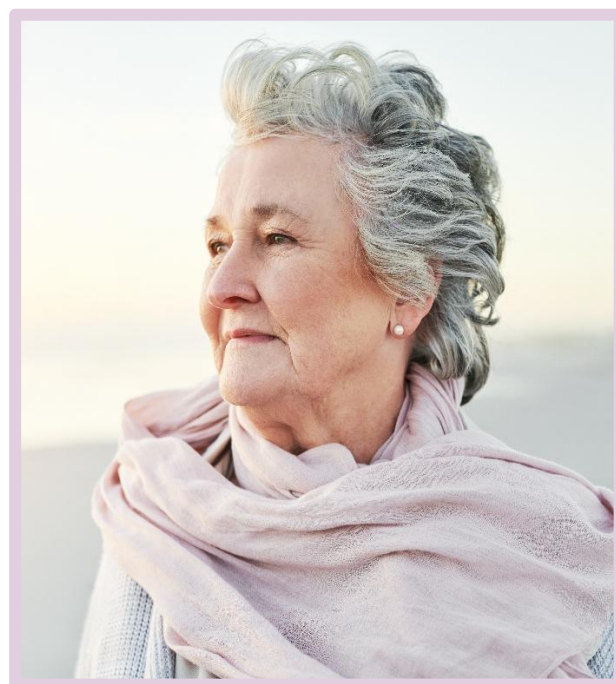
Vanhuspalvelulain 12 § edellyttää kuntien järjestettäväksi ikääntyneen väestön hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista tukevia neuvontapalveluja. Kuntalain 1 § mukaan kunnan ja kuntayhtymän tulee edistää asukkaidensa hyvinvointia sekä Vanhuspalvelulain 4 §:n mukaan ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi on kunnan eri toimialojen toimittava yhteistyössä kunnassa toimivien julkisten tahojen, yritysten sekä ikääntynyttä väestöä edustavien järjestöjen ja muiden yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. ⁱⁱ

Ikäihmisten toimintakyky, yhteenkuulumisen tunne ja hyvinvointi vahvistuvat mieluisessa yhteisöissä.

Kuntien toimilla ikääntyvien toimintakyvyn ja hyvinvoinnin edistämiseksi on merkittävä rooli ikääntyneiden sote-palvelutarpeen ehkäisyssä ja myöhempään siirtymisessä. Hyvinvointia ja terveyttä lisätään huomioimalla ikääntyneet esimerkiksi kulttuuri-, liikunta- ja vapaa-ajan palveluiden suunnittelussa ja toteuttamisessa. Ikääntyneen väestön huomioiminen kuntien kaavoitus- ja kunnossapitosuunnittelussa ja toteutuksessa tukevat merkittävästi ikääntyneen väestön hyvinvointia ja osallisuutta. ⁱⁱⁱ

Ikääntyvän väestön halu ja tarve kodin ulkopuolella liikkumiseen ei ikääntymisen myötä välttämättä vähene, mutta ikääntymisen ja toimintakyvyn heikkenemisen sekä terveydentilan huononemisen myötä tulleet rajoitteet, voivat sitä estää. Liikkumisen ja sen myötä osallistumisen mahdollisuuksiin voivat olla syynä esimerkiksi ajo-oikeuden menettäminen tai puuttuvat liikenneyhteydet.

Huolehtimalla palveluiden saatavuudesta ja toiminnan esteettömyydestä mahdollistetaan ikääntyneiden omaehtoinen toiminta sekä osallistuminen. Osallistuminen ja osallisuus antavat merkitystä ja sisältöä ikääntyvien elämään. Osallisuuden tunne syntyy yhteisöön kuulumisesta ja mahdollisuudesta vaikuttaa palveluihin, ympäristöön ja yhteiskuntaan. ^{iv}

Kuntien vanhusneuvosto

Kuntalain 27 § mukaan ”Ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi kunnanhallituksen on asetettava vanhusneuvosto ja huolehdittava sen toimintaedellytyksistä”. Vanhusneuvosto toimii ikääntyneen väestön äänenä siinä hyvinvointialueen päätöksenteossa, joka vaikuttaa ikääntyneeseen väestöön nyt ja tulevaisuudessa. Vanhusneuvostolle tulee antaa mahdollisuus vaikuttaa ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen tai ikääntyvien tarvitsemien palvelujen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan. ^{v vi}

”Terveen ja arvokkaan ikääntymisen lähtökohtana on, että ihmisellä on toimintakyky toteuttaa ja tehdä asioita, mitkä hän kokee itselleen tärkeäksi ja arvokkaaksi”

Montero-Odasso ym. 2022

2. Hyvinvointisuunnitelman strategiset painopisteet ja tavoitteet

Keski-Pohjanmaan alueellisen ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelman strategiset painopisteet ja tavoitteet vuosille 2026–2029 ovat:

- Terveelliset elintavat
- Mielen hyvinvointi
- Osallisuus ja yhteisöllisyys
- Turvallinen arkiympäristö

Hyvinvointisuunnitelma tukee kuntien strategian toteutumista. Yhteistyöllä hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta Keski-Pohjanmaalla strategian tavoitteeseen hyvinvointialue nosti yhdeksi painopistealueeksi toiminnan kehittämiseen, asiakasosallisuuden laajan hyödyntämisen ja järjestöjen, kuntien, alueen yritysten ja kolmannen sektorin palveluiden hyödyntämisen laajemmin sekä monipuolisen yhteistyön toteuttamisen myös muiden hyvinvointialueiden kanssa. Ennakoivat, yhdenvertaiset ja sujuvat palveluketjut ihmisen arjen tukena- tavoitteeseen hyvinvointialue nosti yhdeksi painopistealueeksi, että ennakoivia, keveitä ja digitaalisia palveluita lisätään ja niitä on laajasti käytössä.

Terveelliset elintavat ikääntyessä

Ikääntyneiden terveelliset elintavat ovat tärkeitä elämänlaadun ja toimintakyvyn ylläpitämiseksi. Säännöllinen, kohtuullinen liikunta, kuten kävely, jumppa tai voimaharjoittelu, auttavat säilyttämään lihasvoimaa, luuston terveyttä ja tasapainoa, mikä pienentää myös kaatumisriskiä. Ravitsemuksessa korostuu monipuolinen, kasviksia, täysjyvää ja proteiinia sisältävä ruokavalio, joka tukee vastustuskykyä ja ehkäisee vajaaravitsemusta. Lisäksi riittävä lepo, aivojen aktivointi (esim. lukemalla) sekä sosiaalisten suhteiden vaaliminen ovat oleellisia henkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin kannalta. Terveelliset elintavat hidastavat ikääntymiseen liittyviä muutoksia ja antavat parhaat edellytykset nauttia aktiivisista vuosista.

Mielen hyvinvoinnin edistäminen

Hyvinvointia lisäävän ikääntyneen mielen tuki perustuu kolmeen pilariin: kognitiiviseen aktiivisuuteen, sosiaaliseen osallistumiseen ja terveellisiin elämäntapoihin. Mielen hyvinvointia edistetään pitämällä aivot vireinä säännöllisellä aivovoimistelulla (esim. lukeminen, ristisanat, uuden oppiminen), mikä ylläpitää muistia ja ajattelukykyä. Yhtä tärkeää on torjua yksinäisyyttä aktiivisella sosiaalisella kanssakäymisellä, osallistumalla yhteisötoimintaan ja vaalimalla suhteita perheeseen ja ystäviin. Lisäksi säännöllinen fyysinen liikunta parantaa aivojen verenkiertoa, kun taas laadukas uni ja ravitsemus tukevat hermoston terveyttä ja mielialan vakautta. Mielen hyvinvointia edistämällä parannetaan ikääntyneen elämänlaatua, ehkäistään muistiongelmia ja edistetään henkistä elinvoimaa vanhuudessa.

Osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistäminen

Ikääntyneen osallisuuden ja yhteisöllisyyden tukeminen on tärkeää yksinäisyyden ehkäisyssä ja elämänlaadun ylläpidossa. Tämä toteutetaan luomalla fyysisesti esteetön ja sosiaalisesti aktiivinen ympäristö, johon sisältyy kohtaamispaikkoja ja palvelut ovat helposti saavutettavissa. Avainasemassa ovat säännöllinen ja järjestetty toiminta, kuten seniorikerhot, jotka tarjoavat mahdollisuuksia pitkäkestoisiin ihmissuhteisiin. Lisäksi digitaalisen osallisuuden tukeminen varmistaa yhteydenpidon kaukana asuviin, ja vapaaehtoistyön tai sukupolvien välisen vuorovaikutuksen mahdollistaminen antaa ikääntyneille tunteen merkityksellisyydestä omassa yhteisössään.

Ikääntyneen turvallinen arkiympäristö on itsenäisen kotona asumisen perusta, jonka ensisijainen tavoite on kaatumisten ja tapaturmien ehkäisy. Turvallisuus varmistetaan muokkaamalla fyysistä ympäristöä poistamalla kompastumisriskit (esim. matot ja kynnykset) sekä asentamalla tukikahvoja kosteisiin tiloihin ja portaisiin. Lisäksi riittävä ja tasainen valaistus on välttämätöntä. Fyysistä turvallisuutta täydentää teknologinen turvallisuus, jossa turvapuhelin tai muut etähälytysjärjestelmät takaavat avun nopean saannin hätätilanteessa. Huomioimalla myös lääkitysturvallisuuden selkeillä annosteluohjeilla, luodaan ikääntyneelle luottamus omaan arkeen ja tuetaan hänen itsenäistä selviytymistä.

Kunnilla on lakisääteinen velvoite edistää kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta kunnan kaikilla sektoreilla. Yhteistyökumppanina kunnilla on hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä hyvinvointialue sekä yhteistyötä tulee tehdä myös paikallisten ja alueellisten toimijoiden kanssa. ^{vii}

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue Soiteen kuuluu 8 kuntaa, Kokkola, Kannus, Toholampi, Kaustinen, Veteli, Halsua, Perho ja Lestijärvi. Soite vastaa alueen kuntien sote-palveluista ja pelastustoimesta, sekä järjestää julkiset sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelut Keski-Pohjanmaalla.

Seija Häggdahl Kehittäjäkoordinatori Soite 11 / 2025

5. Kuntakohtainen hyvinvointisuunnitelma

Lestijärvi on kirjannut hyvinvointisuunnitelmaan kuntakohtaisesti suunnitellut välitavoitteet, toimenpiteet, vastuut/ yhdyspinnat sekä mittarit hyvinvointisuunnitelman strategisten tavoitteiden toteutumiseksi.

1. Terveelliset elintavat			
Välitavoite	Toimenpide	Vastuut / yhdyspinnat	Mittarit
Ehkäisevä päihdetyö ja elintapaneuvonta	- Tavoitteena lisätä ikäihmisten tietoisuutta päihteiden ja rahapelaamisen haitoista. - Hyödynnetään ehkäisevän päihdetyön ja mielenterveyden teemaviikkojen materiaaleja. - Ikäihmisten toimintakykyä ylläpitävä sekä hyvinvointia ja kotona asumista edistävä ja tukeva elintapa- ja ravitsemusneuvonta	Hyvinvointialue, kunnan sivistystoimi yhteistyössä EHYT:n kanssa Vastuutaho: kunnan sivistystoimi yhteistyössä hyvinvointialueen ja EHYT:n kanssa Hyvinvointialue ja kunnan sivistystoimi	Tapahtumien ja osallistujien määrä Teematapahtumien määrä Kotona asuvien määrä
Liikuntaneuvonta	- Liikuntaneuvonta järjestää matalankynnyksen tapahtumia ikäihmisille. - Ohjataan liikuntaneuvonnan pariin.	Liikuntaneuvonta –hanke Hyvinvointialue, kunnan sivistystoimi	Asiakkuuksien ja osallistujien määrä Asiakkuuksien määrä
Kaatumisten ehkäisy	- Jaetaan tietoutta tasapaino- ja lihasvoimaharjoittelun tärkeydestä. - Tarkistetaan kodin turvallisuus (kotihoito). - Huolehditaan apuvälineiden asianmukaisesta käytöstä (kotihoito)	Hyvinvointialue ja kunnan sivistystoimi Hyvinvointialue kotipalvelu Hyvinvointialue	Kaatumistilastot
Ravinto ja uni	Lisätään tietoutta ravitsemuksesta ja unesta.	Hyvinvointialue ja kunnan sivistystoimi yhteistyössä yhdistysten kanssa (eläkeliitto)	Tapahtumien ja osallistujien määrä

Ikäihmisten säännöllisen liikunnan lisääminen	- Järjestetään matalan kynnyksen liikuntaryhmiä (esim. tuolijumppa, tasapainoryhmät, kävelyryhmä, luontoretket, uinnit). - Tehdään yhteistyötä järjestöjen ja liikuntatoimen kanssa. - Tuetaan kotiharjoitteluohjelmien käyttöönottoa.	Kunnan sivistystoimi yhteistyössä kansalaisopiston, liikuntaneuvonnan ja yhdistysten kanssa Kunnan sivistystoimi Hyvinvointialue, liikuntaneuvonta	Kuntosalikorttien määrä Osallistujien määrä Jatkoseuranta
Tuetaan terveellisiä elämäntapoja	Tavoitteena järjestää kerran vuodessa senioreiden tapahtuma, jossa mm. liikuntaa, tuolijumppaa, asiantuntijoita unesta, ravinnosta jne.	Kunnan sivistystoimi ja hyvinvointialue yhteistyössä vanhus- ja vammaisneuvosto, eläkeliitto ja muut yhdistykset	Osallistujien palaute ja määrä

2. Mielen hyvinvoinnin edistäminen

Välitavoite	Toimenpide	Vastuut / yhdyspinnat	Mittarit
Yksinäisyys – syrjäytyneisyyden ehkäiseminen	- Lisätään matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja ja ryhmätoimintaa. - Kehitetään ystävä- ja vapaaehtoistoimintaa, SPR:n ystävätoiminta, Soiten linkkihenkilökoulutus - Hyödynnetään digitaalisia yhteydenpitovälineitä ja tarjotaan digitukea. - Tehdään yksinäisyyden puheeksiotto osaksi asiakastyötä	Kunta yhteistyössä seurakunnan, eläkeliiton ja muiden yhdistysten kanssa. Vastuutaho: hyvinvointialue yhteistyössä kunnan ja hankkeiden kanssa. Vastuutaho: hyvinvointialue kotipalvelu	Tapahtumien määrä ja kohtaamispaikkojen käyttöaste Tapahtumien ja osallistujien määrä
Osallisuuden ja merkityksellisyyden vahvistaminen.	- Tuetaan harrastus- ja kulttuuritoimintaan osallistumista monipuolisella tapahtumatarjonnalla. - Mahdollistetaan vertaistukiryhmät.	Kunnan sivistystoimi Hyvinvointialue	Harrastus- ja kulttuuritoiminnan osallistujamäärät Ryhmien määrät

	Edistetään ikäihmisten osallistumista suunnitteluun ja päätöksentekoon (raadit, kyselyt).	Kunta, hyvinvointialue	Ikäihmisten osallistuminen kyselyihin ja raateihin
Mielen hyvinvoinnin tukeminen ja varhainen huomioiminen	- Lisätään matalan kynnyksen keskustelutukea. - Tarjotaan ohjausta tarvittaessa mielenterveyspalveluihin.	Hyvinvointialue seurakunnat Hyvinvointialue	
Mielenterveyspalveluiden saavutettavuuden paraneminen	- Kehitetään etäpalveluita ja puhelintukea. - Selkeytetään palveluohjausta. - Vahvistetaan yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa.	Hyvinvointialue	Hoitoon pääsyn odotusajat
Kriisitilanteiden ja elämänmuutosten tukeminen	- Tarjotaan kriisi- ja surutukea (esim. leskeytyminen) - Vahvistetaan moniammatillista yhteistyötä.	Hyvinvointialue yhteistyössä seurakunnan kanssa	
Muistisairauksien varhainen tunnistaminen ja tukeminen	- Tiedotetaan muistihoitajan palveluista. - Järjestetään omaisille vertaistukea ja ohjausta.	Hyvinvointialue Hyvinvointialue	

3. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistäminen

Välitavoite	Toimenpide	Vastuut / yhdyspinnat	Mittarit
Ikääntyneiden osallisuuden vahvistaminen kunnan toiminnassa ja päätöksenteossa.	- Vahvistetaan vanhusneuvoston roolia ja vaikutusmahdollisuuksia. - Järjestetään asukastilaisuuksia ja kuulemisia esteettömästi. - Hyödynnetään kyselyitä ja osallistavaa budjetointia. - Huomioidaan ikävaikutusten arviointi päätöksenteossa.	kunta kunta kunta kunta	Vanhusneuvoston aloitteiden määrä ja vaikuttavuus Asukastilaisuuksiin osallistujamäärät Kyselyiden osallistujamäärä

Yksinäisyyden väheneminen ja yhteisöllisyyden lisääminen.	• Mahdollistetaan maksuttomat/edulliset kohtaamispaikat. Kohtaamispaikkoina toimivat yhdistysten tila, kirjasto, yhdistysten perhekahvila, Yli-Lestin työväentalo. • Edistetään yhdistystoimintaa - pidetään aktiivisesti yhteyttä kulttuuritoiminnan paikalliseen yhteistyöverkostoon sekä tuetaan järjestökentän omatoimisuutta. • Kehitetään yhteisöllisiä tapahtumia eri asuinalueilla. • Hankkeiden hyödyntäminen ja hankekohtaiset työpajat.	Kunnan tekninen toimi Kunnan sivistystoimi Kunnan sivistystoimi yhteistyössä paikallisten yhdistysten kanssa	Kohtaamispaikkojen kävijämäärät Yhteistyötapaamisten määrä Tapahtumien osallistujamäärät Hankkeiden määrät
Harrastus- ja vapaaehtoistoimintaan osallistuminen.	• Tehdään yhteistyötä järjestöjen ja seurakuntien kanssa. • Rekrytoidaan ja tuetaan seniorivapaaehtoisia. • Viestitään aktiivisesti tarjolla olevasta toiminnasta. • Lestin Wirkeät	Kunnan sivistystoimi Kunta yhteistyössä yhdistysten kanssa Kunnan sivistystoimi (vapaa-aika) Eläkeliiton Lestijärven yhdistys	Harrastusryhmiin osallistuvien määrä Seniorivapaaehtoisten määrä Toimintaan osallistuneiden määrä Osallistujamäärät
Digitaalinen osallisuus paranee.	• Järjestetään digitukea kirjastoissa ja palvelupisteissä. • Tarjotaan opastusta sähköisten palveluiden käyttöön. • Kehitetään selkokielistä ja saavutettavaa viestintää.	Kunnan sivistystoimi/kirjasto yhteistyössä hyvinvointialueen ja Kasen kanssa Kaustisen seutukunnan digi-hanke Kunnan viestintä	Digitukeen osallistuneiden määrä Sähköisten palvelujen käyttöaste ikäryhmittäin Viestinnän tavoitettavuus, somealustojen kävijämäärät ikäryhmittäin
Sukupolvien välisen vuorovaikutuksen lisääminen.	• Toteutetaan yhteisiä projekteja koulujen ja päiväkotien kanssa. • Järjestetään yhteisiä tapahtumia (esim. liikunta- ja kulttuuritapahtumat). • Kehitetään kummimummo ja –pappa toimintaa mm. varhaiskasvatuksessa ja kirjastossa.	Sivistystoimi Kunta yhteistyössä yhdistysten kanssa Sivistystoimi	Yhteisten tapahtumien määrä Osallistujien määrä eri ikäryhmissä Kummien määrä

Haavoittuvassa asemassa olevat ikääntyneet tavoitetaan paremmin.	- Hyödynnetään tavoittamisessa järjestöverkostoja. - Kohdennetaan viestintää myös niille, joilla ei ole digiyhteyksiä.	Kunnan viestintä	
Monipuolinen kulttuuri-, liikunta ja tapahtumatarjonta	Tarjotaan ikäihmisille monipuolisesti erilaisia liikunta- ja kulttuuritapahtumia yhteistyössä yhdistysten kanssa.	Kunnan kulttuuri- ja vapaa-aikatoimi sekä paikalliset yhdistykset, järjestöt ja muut kulttuuritoimijat	Tapahtuma- ja osallistujamäärät

4. Turvallinen arkiympäristö

Välitavoite	Toimenpide	Vastuut / yhdyspinnat	Mittarit
Ikäihmisten asuminen omassa kodissa on turvallista ja esteetöntä.	- Edistetään esteettömyyskorjauksia (avustukset, neuvonta). - Lisätään tiedotusta turvapuhelinpalveluista. - Kehitetään senioriasumisen vaihtoehtoja kaavoituksessa.	Kunta, tekninen toimi Hyvinvointialue Kunta, tekninen toimi	Avustusten ja neuvonnan asiakasmäärät
Julkinen ympäristö (kadut, piha-alueet, palvelut) on esteetön ja turvallinen liikkua.	- Parannetaan katujen ja kevyen liikenteen väylien kunnossapitoa (erityisesti talvikunnossapito). - Huolehditaan riittävästä valaistuksesta. - Lisätään levähdyspenkkejä ja levähdyspaikkoja. - Toteutetaan esteettömyyskartoituksia julkisissa rakennuksissa.	Kunta, tekninen toimi Kunta, tekninen toimi Kunta, tekninen toimi Kunta, tekninen toimi	Katujen talvikunnossapidon palaute Valaistuksen parannuskohteiden määrä Levähdyspaikkojen määrä Esteettömyyskartoitusten tulokset
Tapaturmien ja kaatumisten ehkäisy.	- Toteutetaan kaatumisen ehkäisyyn liittyviä kampanjoita. - Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa kaatumisriskien tunnistamisessa. - Turvallisuustiedotus (liukkaus, paloturvallisuus). - Huolehditaan piha-alueiden ja julkisten tilojen turvallisuudesta.	Kunta ja hyvinvointialue yhteistyössä yhdistysten kanssa Kunta ja hyvinvointialueen pelastustoimi Kunta, tekninen toimi	Kaatumis- ja tapaturmailmoitusten määrä Paloturvallisuustarkastusten määrä

Ikäihmisten kokeman turvallisuuden tunteen vahvistaminen.	• Ylläpidetään matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja. • Edistetään yhteisöllisyyttä asuinalueilla. • Kerätään säännöllisesti palautetta turvallisuudesta.	Kunta, tekninen toimi ja sivistystoimi Kunnan sivistystoimi ja yhdistykset Kunta, tekninen toimi	Asukaskyselyiden palautteet
Varautuminen häiriö- ja poikkeustilanteissa.	• Päivitetään kunnan valmiussuunnitelmat huomioiden ikäihmiset. • Kehitetään kriisiviestintää selkeäksi ja saavutettavaksi. • Järjestetään turvallisuus- ja varautumisinfoja (esim. kotivara). • Varmistetaan haavoittuvassa asemassa olevien tavoitettavuus.	Kunta, tekninen toimi Kunta Kunta yhteistyössä yhdistysten kanssa Kunta, tekninen toimi	Valmiussuunnitelmien päivitystiheys Saavutettavuus Varautumisinfoihin osallistuneiden määrä
Palvelujen saavutettavuuden ja lähipalveluiden turvaaminen.	• Julkisen liikenteen haasteellisuus. • Kuljetuspalveluiden kehittäminen – voisiko hyödyntää koulukuljetuksia? • Huomioidaan senioriystävällisyys kaavoituksessa. • Edistetään lähipalveluiden säilymistä. • Terveyspalveluiden turvaaminen paikkakunnalla	Joukkoliikennepalvelut Kunta Kunta, tekninen toimi Kunta ja palveluntarjoajat Hyvinvointialue	Kuljetuspalveluiden käyttäjämäärä Palveluiden määrä

LÄHTEET

ⁱ Finlex. Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemiseksi 2012.

ⁱⁱ Finlex. Vanhuspalvelulaki.2012.

ⁱⁱⁱ Sosiaali- ja terveysministeriö, STM. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisarkkitehtuuri 2021.

^{iv} Valtioneuvoston julkaisuja. Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030. 2021.

^v Finlex. Kuntalaki. 2015.

^{vi} Kuntaliitto. Vanhuusneuvostot. 2023.